

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Страсбург, 15.7.2014 г.
COM(2014) 469 final

ЗЕЛЕНА КНИГА

**Максимално оползотворяване на произтичащото от традициите ноу-хау на
Европа: евентуално приобщаване на неселскостопанските продукти към защитата
от страна на Европейския съюз на географските указания**

Текст от значение за ЕИП

ЗЕЛЕНА КНИГА

Максимално оползотворяване на произтичащото от традициите ноу-хау на Европа: евентуално приобщаване на неселскостопанските продукти към защитата от страна на Европейския съюз на географските указания

Съдържание

Въведение.....	4
I — Максимално използване на възможностите на ГУ: потенциална полза от приобщаването на неселскостопанските продукти към защитата от ЕС за ГУ...	6
1. Географските указания в рамките на ЕС: настоящото положение	6
1.1 Какво представлява ГУ?	6
1.2 Нормативната уредба за защита на ГУ	6
1.2.1 Международна нормативна уредба	6
1.2.2 Нормативната уредба в ЕС.....	7
1.2.2.1 Единна защита на равнище ЕС само за селскостопанските продукти и храни	7
1.2.2.2 Различни национални нормативни уредби за неселскостопански продукти	8
2. Потенциални икономически, социални и културни ползи от разширяване на защитата на ГУ на равнище ЕС чрез включването на неселскостопански продукти.....	9
2.1 Икономическият потенциал на неселскостопанските ГУ	9
2.2 Ползи за потребителите	10
2.3 Подкрепа за международните аспекти в усилията на ЕС за разширяване защитата на географските указания.....	11
2.4 Съхраняване и ориентиране към ценностите на европейските традиции, ноу-хау, многообразието от форми на културното изразяване и културното наследство	12
3. Проблеми и предизвикателства пред неселскостопанските продукти, които се стремят да отговарят на изискванията за защита на ГУ.....	12
4. Алтернативи на хармонизираната защита от ЕС	13
II — Варианти за защита на ГУ на равнище ЕС.....	15
1. Цели на защитата и критерии за предоставяне	16
1.1 Какъв да бъде отличителният знак: наименования и символи	16

1.2 Кои указания не трябва да получават защитата, предвидена за ГУ?	17
2. За какво да се прилага защитата на ГУ: междусекторен или секторен подход?	18
3. Връзката между продукта и територията	18
3.1 Колко силна да бъде връзката с територията?	18
3.2 Качество и продуктова спецификация	19
3.3 Репутация, която се обвързва с продукта	20
4. Как да бъде повишена защитата	21
4.1 Хармонизиране на националните	21
4.2 Създаване на единна система за целия ЕС	21
5. Регистрация	22
5.1 Функции на националните администрации в системата на ЕС за регистриране	23
5.2 Администриране на регистър на ЕС	23
5.3 Съдържание на процеса	23
5.3.1 Заявители	23
5.3.2 Предявяване на възражения срещу регистрацията на ГУ	24
5.3.3 Такси	25
6. Обхват на защитата	25
6.1 Равнище на предоставената защита	25
6.2 Мониторинг на свързаните с ГУ права и тяхното спазване	26
6.3 Срок на действие на защитата на ГУ за неселскостопански продукти	27
7. След регистрацията	27
7.1 Оттегляне на защитата	27
7.2 Потенциални конфликти между ГУ и търговските марки	28
Заключение	29

Въведение

Гамата от продукти, които се предлагат на потребителя в днешния глобализиран свят, е почти неограничена. На потребителите се налага да събират и сравняват данни за цената и характеристиките на все по-голям брой стоки, за да направят информиран избор. Възможно е цената и основните характеристики на даден продукт да не са единствените решаващи фактори. Потребителите търсят така също начини да установят кои продукти са автентични, оригинални и качествени, като очакват, че рекламираните качества и специфики ще им осигурят цененото от тях добро качество, за което често са склонни да платят повече.

За постигането на това репутацията и/или дадени характеристики на качеството, които се свързват с продуктите благодарение на техния специален произход, могат да бъдат обобщени с термина „географско указание“, което характеризира продукта. Географските указания (ГУ) представляват указания, които идентифицират стоките като произхождащи от дадена държава, район или местност, когато определено качество на продукта, репутацията му или друга негова характеристика се дължи основно на неговия географски произход, например Bordeaux (вино), Vetro di Murano (стъкло) или Prosciutto di Parma.

Географските указания се отнасят разбира се до селскостопански продукти, храни, вина и други алкохолни напитки, чийто географски произход се свързва с качества, които се дължат пряко на почвата или климата (например вина) или на съчетанието от природни фактори и прилаганите в района традиционни методи на преработка (например Bayerisches Bier). Правото на използване на ГУ обаче не се ограничава до селскостопански продукти. С ГУ може да се изтъкват също така специфични качества на даден продукт, които се дължат на човешки фактори, характерни за мястото на произход на продукта, като специфични производствени умения и традиции. Например такъв е случаят със занаятчийските изделия, които обикновено се изработват ръчно, като се използват местни природни ресурси, и които обикновено са вплетени в традициите на местните общности.

В Европейския съюз (ЕС) съществува изключително многообразие от такива автентични, неселскостопански продукти, основани на традиционни знания и методи на производство, които често се коренят в културното и социално наследство на определена географска местност, например Český křišťál (бохемски кристал), Scottish tartans (шотландско каре), Marmo di Carrara (мрамор) или Meissner Porzellan (порцелан). Всички тези продукти са част от традиционните знания и умения на Европа и по тази причина са важни за нейното културно наследство и допринасят за развитието на икономиката в областта на културата и творчеството. Те притежават също така значителен икономически потенциал, ако са изпълнени съответните условия за тяхното използване. Иновациите и техническият напредък играят водеща роля за използването на местния опит и наследство по най-добрия начин.

По силата на Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост (ССТАПИС), което важи за всичките 159 държави членки на Световната търговска организация (СТО), и обхваща както селскостопански, така и неселскостопански продукти, ЕС е обвързан с правила за защита на ГУ. Във всички държави членки на СТО, ГУ трябва да бъдат защитени с оглед недопускане на възможности за заблуждаване на обществеността по отношение на произхода на

стоките и предотвратяване на нелоялна конкуренция. За постигането на тази цел в държавите членки на СТО, се допуска използването на различни нормативни инструменти. В някои държави членки на СТО, в това число 15 държави членки на ЕС, в областта на защитата на ГУ за неселскостопански продукти се прилага *sui generis* законодателство.

Понастоящем на равнище ЕС е въведена единна система за защита на ГУ за вина, алкохолни напитки, ароматизирани вина и селскостопански продукти и храни. Към момента на равнище ЕС липсва хармонизирана или единна система за защита на ГУ за неселскостопански продукти. Вместо това се прилагат национални нормативни инструменти, което води до различни нива на правна защита в различните части на Европа. Производителите на неселскостопански стоки, които биха искали да защитят дадено ГУ в рамките на целия ЕС, трябва да осигурят получаването на отделна защита във всяка държава членка, което определено не отговаря на целите на вътрешния пазар.

Комисията констатира този проблем в своето съобщение от 2011 г. „*Единен пазар за правата върху интелектуална собственост*“¹ и предложи задълбочен анализ на съществуващата нормативна уредба за защита на ГУ на неселскостопански продукти в държавите членки и нейното отражение върху вътрешния пазар.

Вследствие на това през 2012 г. беше възложено извършването на *проучване на защитата на географските указания за неселскостопански продукти в рамките на вътрешния пазар* („проучването“)². В публикуваното от Комисията през март 2013 г. проучване се изтъква, че съществуващите нормативни инструменти, с които разполагат производителите на национално и на европейско ниво, не са достатъчни. На 22 април 2013 г. Комисията организира публично изслушване, на което да бъдат обсъдени резултатите от проучването и което да послужи като платформа за широк дебат относно необходимостта от по-ефективна защита на ГУ на неселскостопански продукти на равнище ЕС. Много от взелите участие заинтересовани страни подкрепиха изразения в проучването призив за по-добра защита на ГУ на неселскостопански продукти на равнище ЕС.

Предвид резултатите от проучването и изхода от публичното изслушване, Комисията реши да продължи своята аналитична работа в настоящата зелена книга. С нея се цели консултиране с всички заинтересовани страни във възможно най-широк план относно това дали е необходимо в ЕС да бъде увеличена защитата на ГУ за неселскостопански продукти и, ако това е така, какъв подход да бъде използван. Приканват се всички заинтересовани страни да представят своите мнения по повдигнатите в настоящата зелена книга проблеми, като отговорят на изброените конкретни въпроси. Комисията ще вземе предвид резултатите от тази консултация, за да реши дали е целесъобразно да се предприемат по-нататъшни действия на равнище ЕС.

¹<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0287&qid=1405592758325&from=BG>

² Проучването бе проведено преди присъединяването на Хърватия към ЕС и не я обхваща.

I — Максимално използване на възможностите на ГУ: потенциална полза от приобщаването на неселскостопанските продукти към защитата от ЕС за ГУ

1. Географските указания в рамките на ЕС: настоящото положение

1.1 Какво представлява ГУ?

Географското указание е знак — обикновено наименование, използван за стоки с определен географски произход, които притежават качества, характеристики или репутация, дължащи се основно на даденото място на произход. Обикновено географското указание включва наименованието на мястото на произход на стоките или се състои от него. Това наименование може да се използва съвместно от всички предприятия от дадения регион, които произвеждат определения продукт по предварително установен начин. Champagne и Prosciutto di Parma са примери за световноизвестни ГУ.

Със защитата на ГУ като право върху интелектуална собственост се цели да бъде осигурена лоялна конкуренция за производителите, а на потребителя да се предостави надеждна информация за мястото и/или метода на производство и качеството на продукта³. Защитата, която се дава с ГУ, способства за опазването на традиционните продукти с високо качество, ноу-хаута за тях и съответните работни места. Следователно, като се защитават ГУ се подпомагат малките и средните предприятия и производители (МСП). С ГУ се подчертава връзката между човешката дейност, културата, земята и ресурсите, като се спомага за опазването на нематериалните активи като репутация и стандарти за качество.

Защитата на ГУ представлява също така стимул да се инвестира в нови технологии и иновации с оглед запазване на високото качество на продуктите, като в същото време се поддържа тяхната конкурентоспособност.

ГУ притежават специални характеристики, които ги отличават от други права върху интелектуалната собственост: обикновено те не са собственост на един конкретен субект, както обикновено е случаят с търговските марки или патентните. Географските указания принадлежат на цяла общност, т.е. на всички производители, чиито продукти произхождат от определен географски район и отговарят на спецификациите за ГУ.

1.2 Нормативната уредба за защита на ГУ

1.2.1 Международна нормативна уредба

Защитата на ГУ е уредена в множество договори, по които Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) осъществява административните функции, по-специално в Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост от

³ Както и при всеки друг продукт, продуктите с наименование, съответстващо на дадено ГУ, трябва да отговарят на съществуващата система на ЕС за „съществените изисквания“ и изискванията за безопасност на продуктите, които гарантират правилното функциониране на вътрешния пазар, безопасността на продуктите за хората и защитата на някои други обществени интереси като опазването на околната среда или енергийната ефективност.

1883 г.⁴ и Лисабонската спогодба за закрила на наименованията за произход и тяхната международна регистрация⁵. Освен това членове 22—24 от ССТАПИС касаят международната защита на географските указания в рамките на СТО.⁶

Посочените международни споразумения дават възможност за защитеност на ГУ за всички видове продукти — както селскостопански, така и неселскостопански. Те обаче се различават значително по определение, обхват, съответни мерки за изпълнение и други аспекти на защитата на ГУ.

1.2.2 Нормативната уредба в ЕС

В Европа съществува защита на ГУ както за селскостопанските, така и за неселскостопанските продукти. Селскостопанските продукти и храни (вино, алкохолни напитки) могат да се ползват от единна защита, предоставяна изключително на равнище ЕС. Неселскостопанските продукти са защитени единствено на национално/регионално ниво посредством различни национални нормативни уредби.

1.2.2.1 Единна защита на равнище ЕС само за селскостопанските продукти и храни

На равнище ЕС с единна защита на ГУ се ползват вината (от 1970 г.), алкохолните напитки (от 1989 г.), ароматизираните вина (от 1991 г.) и другите селскостопански продукти и храни (от 1992 г.). Основната цел е да се популяризира качеството, разнообразието и стойността в продоволствената верига, да се съхрани традиционното ноу-хау в сектора и да се стимулира диверсификацията и трудовата заетост в селските райони. Посредством тези механизми защитените наименования на обхванатите продукти се радват на цялостна единна защита в целия ЕС, като преминават само през един процес на подаване на заявление. Към края на месец април 2014 г. на равнище ЕС са регистрирани 336 наименования на алкохолни напитки, 1577 наименования на вина и 1184 наименования на храни и селскостопански продукти. Приблизителната стойност на продажбите на продукти с ГУ на ЕС през 2010 г. възлиза на 54,3 млрд. евро, в това число 11,5 млрд. евро продажби за износ (15 % от износа на ЕС на храни и напитки).

Съдът на Европейския съюз е потвърдил, че ГУ представлява право върху интелектуална собственост⁷. Системата на ЕС за тяхната защита е с изключителни

⁴ В Парижката конвенция има общо позоваване на „указанията за произход“ и „наименованията на мястото за произход“ като обекти на индустриална собственост, но тези понятия не са определени. Всички държави членки на ЕС са страни по тази конвенция.

⁵ Десет държави членки на ЕС са страни по Лисабонската спогодба. Седем са я ратифицирали: България, Чешката република, Франция, Унгария, Италия, Португалия и Словакия. Три са я подписали, но така и не са я ратифицирали: Испания, Гърция и Румъния.

⁶ В член 22 от ССТАПИС е посочено определение за ГУ. В него се съдържа и общо задължение на членките на СТО да осигуряват защита срещу заблуждаващо използване на ГУ и срещу използване, което представлява акт на нелоялна конкуренция. Според него се изисква също така страните по споразумението да отказват или да обявяват за недействителна регистрацията на търговски марки, които съдържат или се състоят от ГУ за стоки, произхождащи от означената територия, ако указанието в търговската марка на такива стоки се използва по такъв начин, че заблуждава обществеността относно истинското място на произхода им. С член 23 от ССТАПИС на ГУ за вина и алкохолни напитки се предоставя допълнителна защита. В член 23, параграф 1 е определен стандарт за абсолютна защита, според който от страните се изисква да не допускат регистрация на ГУ за вина/алкохолни напитки за вината или алкохолните напитки, произхождащи от въпросното географско място, дори когато е посочен истинският произход на стоките или географското указание е използвано в превод, или се придружава от изрази като „вид“, „тип“, „стил“, „имитация“ и такива подобни. Географските указания за вина и алкохолни напитки трябва да бъдат защитени дори когато неправомерното използване на дадено наименование на ГУ не би заблудило потребителите.

права и не допуска държавите членки да прилагат други успоредно действащи схеми на национално или регионално равнище (каквото е случат с търговските марки например)⁸. Национални системи има за регламентиране на първия етап от процеса на подаване на заявление за регистрация на ГУ на ЕС и за изпълнението на административните изисквания (т.е. извършване на официални проверки на съответствието с продуктовите спецификации, които са посочени от производителите, и мониторинг на използването на ГУ на пазара)⁹.

По принцип се счита, че системата на ЕС за защита на ГУ за селскостопански продукти функционира успешно, което е видно от скорошно проучване, възложено от Европейската комисия¹⁰. Ползата от системата за потребителите и производителите е реална като например осигурената за потребителите подробна информация и гаранция за качество, по-стабилни печалби за производителите, по-голяма популярност, която често е резултат от участието в търговски панаири, достъп до нови вътрешни и/или външни пазари, подобрен достъп на производителите до средствата за популяризиране на продуктите и инвестиционна помощ. Защитата на ГУ помага също така да се поддържа местната инфраструктура и трудова заетост, по-специално в по-бедните райони, като така ползата е за цялото общество.

1.2.2.2 Различни национални нормативни уредби за неселскостопански продукти

Законите на държавите членки за защита на неселскостопански ГУ все още не са хармонизирани. Следователно съответните национални уредби се различават значително в отделните държави членки. Наблюдават се съществени разлики в определенията, процедурите и разходите по регистрацията, обхвата на защитата и мерките по обезпечаване на изпълнението. В резултат на това в зависимост от държавата на производство неселскостопанските ГУ попадат под действието на различни нива на защита, които се основават на основната защита, заложена в ССТАПИС.

Във всички държави членки неселскостопанските продукти са обхванати от закони за противодействие на нелоялната конкуренция или относно заблуждаването на потребителите. Такъв е също така случаят със законодателството за търговските марки, с което също може да се осигури определена степен на защита. Понастоящем в 14 държави членки функционират системи *sui generis*, които предоставят защита на ГУ за неселскостопански продукти¹¹. Съответното законодателство приема различни форми, които варират от регионални или национални разпоредби, касаещи конкретни занаяти (например грънчарство), до специални закони за определен продукт (например

⁷ Вж. дело C-3/91 за „Turrón de Jijona“, точка 37 или дело C-108/01 за „Prosciutto di Parma“, точка 64.

⁸ Вж. дело C-478/07, Budějovický Budvar, národní podnik срещу Rudolf Ammersin GmbH, точка 114.

⁹ Вж. дело C-35/13 за „Salame Felino“, точка 28.

¹⁰ Проучването за значението на производството на селскостопански продукти и храни, вина, ароматизирани вина и алкохолни напитки, защитени от географско указание (ГУ), се намира на следния електронен адрес: http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/value-gi_en.htm.

¹¹ Белгия (Валония), България, Хърватия, Чешката република, Естония, Франция, Германия, Унгария, Латвия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Испания (регион Мурсия), вж. проучването, стр. 30.

ножове Solingen) или до регионални или национални закони, които защитават всички неселскостопански продукти с ГУ¹².

Въпрос:

1. Виждате ли предимства или напротив – недостатъци в понастоящем различните при отделните държави членки на ЕС степен и средства на защита на ГУ за неселскостопански продукти? Обосновете се.

2. Потенциални икономически, социални и културни ползи от разширяване на защитата на ГУ на равнище ЕС чрез включването на неселскостопански продукти

2.1 Икономическият потенциал на неселскостопанските ГУ

Очевидно за производителите на неселскостопански продукти ще има две основни потенциални ползи от една хармонизирана система на ЕС за ГУ. Повишаването на отличителността и привлекателността на техните продукти, благодарение на гарантирането на качеството и произхода в целия ЕС, би могло да даде тласък на продажбите¹³, като защитата срещу загуби, причинени от фалшифициране и имитиране на продуктите, би била по-ефективна и единна в целия ЕС.

Защитата на ГУ може да се прилага за всички видове неселскостопански продукти и методи на производство, като се започне от ниско- и среднотехнологични продукти като Český křišťál (бохемски кристал) и се стигне до по-високотехнологичните. В скорошното проучване бе изчислено, че пряката и непряката трудова заетост в сектора на неселскостопанските ГУ в Европа осигурява 4,08 млн. работни места¹⁴. Тези работни места са предимно в МСП от по-бедните райони¹⁵. В две трети от районите, от които произхождат неселскостопански продукти с ГУ, рискът от изпадане в бедност или равнище на безработица е над 20%.

На производителите може да се помогне на получат достъп до финансиране за популяризиране на продуктите си и инвестиционна подкрепа от държавата, както и да се улесни участието им в търговски панаири, като се гарантира репутацията и/или качеството на даден неселскостопански продукт, който се ползва от защита на ГУ в целия ЕС. Освен това, перспективата за включване в хармонизирана система на ГУ за целия ЕС би могла да се отрази благоприятно на колективната организация и управлението на защитеното наименование от страна на асоциациите на производителите.

¹² Проучване за защитата на географските указания за неселскостопански продукти на вътрешния пазар, стр. 29–73, http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/geo-indications/130322_geo-indications-non-agri-study_en.pdf.

¹³ Освен това статутът на ГУ изпълнява важна роля, като дава възможност на производителите да започнат снабдяване на крупни търговци на дребно и да намерят потребители извън районите, в които продуктите традиционно са познати и харесвани от потребителите. Освен това наименованието на ГУ помага на производителите да получат достъп до нови външни пазари, тъй като потребителите на чуждестранните пазари считат ГУ като допълнителна гаранция за качеството на продукта, което се проверява от външен орган.

¹⁴ Проучването, стр. 133.

¹⁵ Източник: Европейски статистически данни за бедността и безработицата за регион от ниво NUTS 2. Такъв е случаят например с dentelles de Binche (дантела – Белгия) или louça de barro preto de Olho Marinho (черна глина от Olho Marinho – Португалия).

Едно известно ГУ би могло също така да привлече повече внимание върху мястото или района на произход и да има верижен ефект — насърчаване на туризма,¹⁶ търговските панаири и културните дейности и вследствие на това — повече възможности за създаването на работни места.¹⁷

Поради естествената връзка на работните места, които даден защитен с ГУ продукт осигурява, със съответната територия те обикновено не могат да бъдат преместени. От тази гледна точка защитата на ГУ за неселскостопански продукти би могла да допринесе за процъфтяването на определени райони и оттам — за запазването на работните места и благосъстоянието в области, уязвими в икономическо отношение.

Въпроси:

2. Считате ли, че разширената и хармонизирана защита за ГУ на неселскостопански продукти на равнище ЕС би оказала положителен икономически ефект на вътрешния пазар, както е посочено по-горе?
3. Откривате ли някакви неблагоприятни ефекти, които тази защита би могла да окаже върху икономиката на ЕС?

2.2 Ползи за потребителите

На потребителите, които обръщат внимание на географския произход на продуктите, които са привлечени от съхранената в тях култура или традиция или които се интересуват от конкретни характеристики или качество на стоките, ГУ дават възможност да направят информиран и безопасен избор въз основа на надеждна информация¹⁸. С ГУ се цели да бъде дадена сигурност на потребителите, че даденият продукт притежава определено качество, характеристики и/или репутация, които се дължат на неговото специално място на произход, ако това е нещо, което те ценят.

Основна характеристика на настоящите системи на ЕС за ГУ в селскостопанския сектор са официалните проверки или механизмите за мониторинг, гарантиращи, че продуктите, които използват защитено ГУ, отговарят на продуктовете спецификации. Защитата на ГУ представлява инструмент за предотвратяване на неправомерното използване на наименование на ГУ на пазара. Тя не е предназначена да ограничава избора на продукти, които са на разположение на потребителите, а по-скоро осигурява дадено специфично наименование да бъде използвано от стоки, които отговарят на продуктовете спецификации и имат ясна географска връзка. Тази защита не е пречка пред други производители да предлагат на пазара същия вид стоки под различно наименование. По същество ГУ са предназначени да защитават потребителите от

¹⁶ Например „Европейският път на керамиката“ (сертифициран като „културен маршрут“ на Съвета на Европа от месец май 2012 г.), чиято цел е да се повиши привлекателността на грънчарските райони като устойчиви туристически дестинации.

¹⁷ Вж. Географски указания, Въведение (*Geographical Indications, An introduction*), СОИС, http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/geographical/952/wipo_pub_952.pdf.

¹⁸ В допитване на Евробарометър (298) през 2008 г. 26% от потребителите заявяват, че се интересуват от държавата на произход на нехранителните продукти (не ГУ като такива), като това е аспектът заел четвърта позиция след цената, безопасността и марката.

закупуването на стоки, които не притежават очакваните качества и характеристики и за които те може да са готови да платят по-висока цена¹⁹.

Въпроси:

4. Считате ли, че хармонизирана защита от ЕС за ГУ на неселскостопански продукти би могла да е от полза за потребителите?
5. Откривате ли потенциални отрицателни последици за потребителите?

2.3 Подкрепа за международните аспекти в усилията на ЕС за разширяване защитата на географските указания

Създаването на единна защита за ГУ на неселскостопански продукти в ЕС може да окаже положително въздействие и върху договарянето на търговски споразумения с трети държави, които са заинтересовани от обезпечаването на по-добра защита за своите неселскостопански ГУ в ЕС. Липсата на хармонизирана и съгласувана система на ЕС за защита на ГУ за неселскостопански продукти се отразява върху способността на ЕС да договаря този въпрос на двустранно ниво и да постига по-добра защита на селскостопанските ГУ на ЕС във въпросните държави. Защитата на неселскостопанските ГУ на трети държави на пазара на ЕС се отчита като все по-значим фактор в редица двустранни преговори с търговски партньори на ЕС. Те често имат забележително богати традиции в добре познати занаяти и неселскостопански продукти, например в Индия са защитени някои неселскостопански ГУ, свързани с дрехата сари, рисуване върху коприна и шалове.

Също така в международен план (в СТО) една единна европейска система за защита за неселскостопански ГУ може да подпомогне преговорните усилия на ЕС за повишаване на нивото на защита за ГУ. Европейският съюз, в рамките на преговорите на СТО по програмата за развитие от Доха, работи за разширяване на високото ниво на защита, понастоящем предоставено само на вина и алкохолни напитки, като в него бъдат включени всички продукти.

Въпрос:

6. Намирате ли потенциално положително или отрицателно въздействие за търговските връзки на ЕС с трети държави от хармонизирана защита на равнище ЕС за ГУ на неселскостопански продукти? Ако отговорът е „да“, какви?

¹⁹Само когато потребителите научават за качеството на продуктите, за производителите има смисъл да инвестират в производството на висококачествени продукти. Ако дружество реши да произвежда висококачествени продукти, направената от производителя в резултат на това решение дългосрочна инвестиция за изграждането на добра репутация ще бъде доходоносна. Поради тази причина само когато потребителите са наясно с качеството, дружеството има стимул да инвестира в своята репутация, а оттам и да получи по-висока цена. Потребителят от своя страна получава богат избор на висококачествени и безопасни продукти.

2.4 Съхраняване и ориентиране към ценностите на европейските традиции, ноу-хау, многообразието от форми на културното изразяване²⁰ и културното наследство

Най-подходящият начин, по който неселскостопанските продукти, отговарящи на изискванията за ГУ, могат действително да станат конкурентоспособни, е посредством тяхната автентичност, отличителни качества и други характеристики, които се ценят от потребителите. Те са изложени на постоянен натиск от продукти, които си присвояват тяхната репутация, а често тези продукти са с по-ниско качество и се продават на по-ниски цени. Продукти, които отговарят на изискванията за ГУ, могат да имат успех, ако конкуренцията е лоялна. Ако обаче различни имитации се ползват от репутацията, автентичността и очакванията за качество на оригиналните продукти, като използват географското наименование, около което е изградена репутацията, тогава в крайна сметка производството на оригиналните продукти може да спре и те да изчезнат, като например латвийското производство на ленено платно. Продуктите с ГУ съхраняват живо едно традиционно и ценно ноу-хау, което се предава от поколение на поколение. Методите за тяхното производство и съпътстващите дейности служат като ориентир за разпознаване на местната общност, който е изграждан в продължение на много време. За продуктите с ГУ се поддържат мрежи за сътрудничество между производителите и между производителите и други местни заинтересовани субекти, например публични органи и туристически организации. Следователно те допринасят за натрупването на обществен капитал в дадения район. Накрая, съществен елемент от европейското историческо, културно и социално наследство може да бъде унищожен, ако продуктите с ГУ изчезнат поради липса на подходяща защита.

Въпроси:

7. Вярвате ли, че хармонизираната защита за неселскостопански ГУ на равнище ЕС би спомогнала за опазването на традиционното културно и художествено наследство, отразено в продуктите, които отговарят на изискванията за ГУ? Обосновете се.
8. Възможно ли е тази защита да допринесе за натрупването на обществен капитал в областите на производство?

3. Проблеми и предизвикателства пред неселскостопанските продукти, които се стремят да отговарят на изискванията за защита на ГУ

Колкото по-стабилна е репутацията и по-силно е одобрението на едно ГУ, толкова по-вероятно е конкурентите да се опитат да се възползват от това и неправомерно да поставят наименованието върху стоки, които не произхождат от дадения географски район и/или не отговарят на съответните продуктови спецификации или качествени характеристики, гарантирани от наименованието. За изрядните търговци неправомерното използване на ГУ води до загуба на приходи и пазарен дял, както и потенциални вреди за репутацията и допълнителни правни разходи.

²⁰ От 2006 г. насам Европейският съюз е страна по Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, а в съответствие с член 167 от Договора за ЕС Съюзът взема предвид културните аспекти при своята дейност по силата на други разпоредби на Договорите, по-специално за да защита и развива разнообразието на неговите култури.

Според проучването при 57,4% от разгледаните продукти (n=94) са отчетени значителни проблеми и загуби вследствие на неправомерно използване на тяхното ГУ²¹. В това число:

- имитиращи продукти, произхождащи от същата държава²², от други държави²³ или от трети държави, особено от Азия,²⁴
- използване на защитеното наименование от продукти, които нямат връзка по между си, например словосъчетанието „белгийски камък“ за фалшиво представяне на Pierre bleue de Belgique (камък), турски мрамор се предлага на пазара с наименованията „Botticino Royal“ и „The New Botticino“,²⁵ или
- позоваване на защитено наименование от продукти, които не принадлежат към същия тип продукти, например китайски гранит, индийски плочи и варовик от други държави, които използват наименованието „естествен камък от Кастилия и Леон“ („natural stone from Castile and Leon“).²⁶

Разходите за завеждането на съдебни дела срещу нарушителите могат да представляват значителна финансова тежест за едно дружество. Например приблизителните разходи, направени от Český granát (Чешка република) за завеждането на дело в съда или пред административните органи, възлизат на 200 000 CZK (около 7 770 евро) годишно, а за Solingen са около 50 000 евро годишно²⁷. В зависимост от ситуацията разходите за осигуряването на ефективна защита могат да бъдат значително по-високи.

Проучването показва, че производителите възприемат най-различни стратегии, за да се защитят от нарушения, като писма за протест (например Harris Tweed, Schwarzwälder Kuckucksuhr), кампании против фалшификатите (например Swiss Watches), регистриране на търговски марки (например Ceramica Artistica e tradizionale di Vietri sul Mare) или завеждане на съдебни дела (например Deruta ceramics, Murano).

В проучването се стига обаче до заключението, че резултатът от всички тези действия често е несигурен поради липсата на единна нормативна уредба на ЕС за защита на ГУ за неселскостопански продукти, което води до разнообразни системи с различна степен на защита, различно прилагане на правилата и без ясна всеобща рамка.

Въпроси:

9. Вярвате ли, че хармонизирана защита от ЕС за ГУ на неселскостопански продукти би могла да помогне на производителите да се защитават от имитации и злоупотреби? Обосновайте се.
10. Как конкуриращи се производители биха могли да се защитават от превишаване на предоставените с ГУ права?

²¹Проучването, стр. 97.

²²Tapisserie d'Aubusson (килими), faïence de Moustiers (фаянс), Pierre de Bourgogne (камък) и др.

²³Например италиански имитации на Pierre de Bourgogne (камък), румънски имитации на Vetro di Murano (стъкло).

²⁴Например dentelles de Binche (дантела), Marmo di Carrara (мрамор), Vetro di Murano, керамика от Хорезу, естествен камък от Кастилия и Леон.

²⁵Ботичино е град в провинция Бреша, Италия.

²⁶Проучването, стр. 99.

²⁷Пак там, стр. 109.

4. Алтернативи на хармонизираната защита от ЕС

В проучването бе установено, че действащите национални инструменти предоставят известна защита, ако се прилагат с оглед предоставяне на равнище ЕС на ГУ за неселскостопанските продукти.

Законите срещу нелоялната конкуренция²⁸ и заблуждаването на потребителите, каквито има във всички държави членки на ЕС, осигуряват защита срещу нелоялни търговски практики, включително подвеждаща информация за основните характеристики на даден продукт, като например неговия географски произход²⁹. На практика обаче степента, в която тези закони могат да осигурят ефективна защита срещу неправомерното използване на неселскостопански наименования, е ограничена.

При това тези закони все още значително се различават в отделните държави членки. Например за прилагането на тези закони отговарят различни национални, регионални или местни органи³⁰ (например в Испания) или частни потребителски организации (например Германия), което предполага различни разходи, процедури и официални изисквания. Според проучването³¹ в държави, в които изпълнението се осъществява посредством такива органи, не са намерени примери за действия по защита на неселскостопански ГУ.

Освен това от проучването е видно, че производителите често не завеждат граждански производства срещу нелоялни практики, тъй като разходите могат да бъдат значителни, а фактите нерядко се установяват трудно³².

Защитата на търговските марки също има своите ограничения. Тази защита дава право на притежателя да не позволява използването на търговската марка от никой друг. Избраната търговска марка (наименование, лого и др.) не е задължително да има каквато и да било връзка с продуктите или техния произход. За разлика от търговската марка, със защитеното ГУ се цели на потребителите да се гарантира, че стоките са произведени на определено място и в резултат на това притежават определени качества. Следователно търговската марка обикновено не може да предостави същата информация и гаранции като ГУ.

В някои случаи дадено ГУ може да получи някаква защита по законодателството в областта на търговските марки, по-специално посредством колективен или

²⁸ Нелоялната конкуренция може да се определи като „всеки акт на конкуренция, който противоречи на честните стопански практики и промишлено-търговските дела“.

²⁹ В Директива 2005/29/ЕО са определени нелоялните търговски практики, които са забранени в Европейския съюз (ЕС) и останалите 3 държави от ЕИП. В член 6 се подчертава, че заблуждаваща е тази търговска практика, която съдържа невярна информация, която заблуждава или е възможно да заблуди средния потребител, по-специално по отношение на основните характеристики на продукта като географски или търговски произход. В член 11 са предвидени конкретни средства за правна защита, тъй като държавите членки и останалите държави от ЕИП трябва да осигуряват достатъчни и резултатни средства за борба срещу такива практики. Тези средства трябва да включват разпоредби, съгласно които лица или организации с правен интерес (потребители и конкуренти) да предявяват иски срещу такива нелоялни търговски практики и/или да сезират административните органи за тези практики.

³⁰ Административните органи в България, Кипър, Естония, Финландия, Германия, Гърция, Италия, Латвия, Люксембург, Полша, Португалия, Румъния и Словения са задължени да разследват жалбите, които получават. По-голямата част от компетентните органи могат да отхвърлят жалбите на различни основания, например в Белгия с обяснения от рационален характер се отхвърлят 40% от всички жалби и се разглеждат само онези, които се отнасят до значителни финансови загуби.

³¹ Проучването, стр. 35.

³² Проучването, стр. 34—35.

сертификационен знак. Колективните знаци се притежават колективно от група производители (например асоциация) и могат да се използват от повече от едно лице, ако ползвателят е член на групата и отговаря на установените в нея правила. Сертификационният знак е собственост на дадено сертифициращо юридическо лице, което проверява дали знакът се използва в съответствие със стандартите за издаване на сертификата. Сертифициращият орган контролира използването на знака и има изключителното право да спира неправомерно използване. Самият сертифициращ орган обикновено не може да използва знака, но той може да се използва от всеки, който отговаря на стандартите за издаване на сертификата. Тези видове защита съдържат някои от характеристиките на защитата на ГУ. Общото законодателство в областта на търговските марки обаче не може да осигури предварително определени стандарти, по-специално връзка с конкретен географски район, и дава пълна свобода на притежателя да определя свои собствени правила за използване. Следователно колективните и сертификационните знаци не осигуряват основните характеристики за предоставяне на гаранции, които има схемата на ГУ³³. Настоящата система на търговски марки в ЕС не обхваща сертификационните знаци, но дава възможност на производителите с утвърдени ГУ да регистрират своето наименование като колективна търговска марка на Общността.

В повечето случаи регионалните или националните разпоредби за определени занаяти уреждат само колективни стратегии за насърчаване или защита на отделни местни занаяти. Всъщност продуктите спецификации се определят от конкретни закони за продуктите (например ножове Solingen, Harris Tweed, Bordado da Madeira). Съществуващите национални и регионални закони за защита на всички отрасли не са хармонизирани, а техни ключови аспекти се различават значително. Например определение на понятието ГУ, обхват на защита, процедури на регистриране, такси, проверки и изпълнение. Освен това защитата *посредством* национално законодателство може да гарантира единствено това, че в съответната държава членка ГУ се спазва. Тази защита не осигурява защита в рамките на целия ЕС и чрез нея не се гарантират равнопоставени условия на конкуренция като защита на единния пазар.

Въпрос:

11. Какво мислите за настоящите алтернативи на хармонизираната защита за неселскостопански ГУ?

II — Варианти за защита на ГУ на равнище ЕС

Отговорът на очертаните по-горе предизвикателства би могъл да приеме най-различни форми на равнище ЕС. По-добрата защита на ГУ ще трябва да е съвместима със съществуващата нормативна уредба в Европа и в международен план и да отговаря както на икономическите нужди, така и на нуждите на заинтересованите страни. Съществуващата система за селскостопански ГУ представлява ясен критерий за

³³ Вж. „Ръководство за географски указания, свързващи продуктите и техния произход“ („Guide to geographical indicators linking products and their origins“) от Daniele Giovannucci, Tim Josling, William Kerr, Bernard O'Connor, May T. Yeung (International Trade Centre — Международен търговски център).

сравнение. Чрез поставените въпроси в следващия раздел от документа Комисията търси мненията на заинтересованите страни относно няколко параметъра, считани за основни за създаването на евентуална инициатива на ЕС за защита на ГУ за неселскостопански продукти.

1. Цели на защитата и критерии за предоставяне

Възможните цели за каквито и да било нови мерки варират от изпълнение на минималните изисквания за защита на ГУ, които са определени в ССТАПИС, до определянето на допълнителни критерии, подобно на включените в законодателството на ЕС за селскостопанските ГУ.

1.1 Какъв да бъде отличителният знак: наименования и символи

Най-често използваният отличителен знак за обозначаване на продукт, който отговаря на изискванията за защита на ГУ, е неговото наименование. Много често наименованието включва името на географския район (конкретно място, район или държава, например Herend³⁴), евентуално свързано с името на самите стоки, например шотландско каре³⁵ или килимите от Обюсон³⁶.

За наименование на ГУ може да бъде обявено и наименование, което не е географско, при условие че то еднозначно се свързва с мястото на произход. С включването на този вид наименования към обхвата на определенията за ГУ се допуска да бъдат обхванати повече продукти. Това решение е възприето също в системата на ЕС за селскостопански ГУ, в рамките на която например сиренето фета³⁷ и испанското пенливо вино Cava³⁸ са защитени ГУ.

Друга възможност, която би позволила дори по-широк обхват, би била защита на ГУ с нетекстови знаци или символи, които се свързват еднозначно с даден район, конкретно място или държава, като например контурите на даден географски район³⁹.

Въпроси:

12. Ако бъде разработена нова система на равнище ЕС, трябва ли тя да защитава ГУ, включващи негеографски наименования, които еднозначно се свързват с дадено място?
13. Ако отговорът е „да“, по какъв начин системата би могла да гарантира, че тази защита няма да засегне правата на други производители?

³⁴Популярно наименование, използвано за обозначаване на порцеланови съдове и декоративни предмети, идващо от името на град Herend в Унгария.

³⁵Шотландското каре (tartan) е традиционен шотландски десен на дреха, представляващ разноцветни ивици с различна ширина, които се кръстосват перпендикулярно (вж. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/tartan>). The Scottish Tartans Society (осн. през 1963 г.) съхранява регистър на всички познати видове шотландско каре (около 1 300).

³⁶Килимите от Обюсон (tapisserie d'Aubusson) са подови настилки, които се тъкат на ръка в селата Aubusson и Felletin в департамент Creuse, Централна Франция.

³⁷В Гърция няма регион, който да се казва „Feta“, но указанието „Feta“, поради продължителната и последователна употреба, е развило силна връзка с географския район, в който се произвежда.

³⁸Cava се произвежда в Каталуня, Кастилия и Леон, Арагон, Навара, Риоха, Екстремадура и Валенсия.

³⁹Типичен пример би бил картографското очертание на щата Флорида (САЩ) за портокалите.

14.Трябва ли подобна защита да обхваща и символи като например контурите на географски район? Ако отговорът е „да“, при какви условия?

1.2 Кои указания не трябва да получават защитата, предвидена за ГУ?

В Споразумението за СТАПИС са предвидени няколко възможни изключения от задължението за осигуряване на защита за ГУ. Те включват родови термини,⁴⁰ случаите, когато има противоречие с вече установена търговска марка⁴¹ и — до известна степен — случаите на омонимни географски указания⁴². Един термин се счита за родов, ако той се е превърнал в общо наименование на вида продукт или услуга (а не конкретен пример за дадена стока или услуга) на съответната територия на държавата, от която се иска защита. Например терминът „eau de cologne“ в днешно време означава определен вид парфюм, независимо дали е произведен в района на Кьолн в Германия или не. Омонимни ГУ са тези, които се пишат или произнасят еднакво, но с тях се идентифицират продукти, произхождащи от различни места, обикновено в различни държави. По принцип няма причина да не им се даде правото да съществуват съвместно. Може обаче да бъдат определени условия за такова съвместно съществуване, за да се избегне подвеждане на потребителите.

Тези изключения са отразени в регламентите на ЕС относно ГУ за селскостопански продукти⁴³. В регламентите са добавени и други изключения, при които не се допуска регистрация — когато наименованията са в противоречие с име на сорт растения или порода животни⁴⁴ и има вероятност да подведат потребителя по отношение на истинския произход на продукта. Макар че е малко вероятно тези специфични случаи да се отнасят до неселскостопански продукти, все пак е необходимо да се прецени дали специфичните характеристики на неселскостопанските продукти налагат добавянето на други изключения освен предвидените в Споразумението за СТАПИС.

⁴⁰ Споразумението за СТАПИС, член 24, алинея 6: „Нищо в този раздел не изисква една страна членка да прилага разпоредбите му относно географско означение на друга страна членка във връзка със стоки или услуги, за които съответното означение е идентично с термина „обичайно“, използван в обикновения език като често срещано име за такива стоки или услуги на територията на тази страна членка. (...)“.

⁴¹ В член 24, алинея 5 от Споразумението за СТАПИС е предвидено, че „Когато една търговска марка е заявена или регистрирана добросъвестно или когато правата за една търговска марка са придобити добросъвестно преди географското означение да е поставено под закрила в страната на произхода му, приетите мерки за изпълнение на разпоредбите за СТАПИС, свързани с ГУ, не накърняват правото за регистриране или валидността на регистрацията на дадена търговска марка или правото да се използва търговската марка въз основа на това, че такава търговска марка е идентична или сходна с дадено географско означение.“

⁴² В член 23, алинея 3 от Споразумението за СТАПИС е предвидено, че „В случай на омонимни географски означения за произхода на вина се предоставя закрила на всяко означение, попадащо под разпоредбите на чл. 22, ал. 4. Всяка страна членка определя практическите условия, при които въпросните омонимни означения ще бъдат различавани едно от друго, вземайки предвид необходимостта да се осигури равнопоставеност на заинтересованите производители и да не бъдат заблудени потребителите.“

В член 22, алинея 4 от Споразумението за СТАПИС е установено, че „Закрилата съгласно разпоредбите на ал. 1, 2 и 3 се прилага и за географско означение, което, въпреки че съответства буквално на територията, региона или местността, откъдето произхождат стоките, представя погрешно стоките на обществеността като произхождащи от друга територия.“

⁴³ Например член 6, параграфи 1, 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1151/2012 относно схемите за качество на селскостопанските продукти и храни.

⁴⁴ Член 6, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1151/2012 относно схемите за качество на селскостопанските продукти и храни.

Въпрос:

15. Считате ли за необходимо да се добавят изключения от правото на защита на ГУ, различни от вече предвидените в Споразумението за СТАПИС? Обосновете се.

2. За какво да се прилага защитата на ГУ: междусекторен или секторен подход?

При секторния подход ще бъдат установени специфични правила за различните категории продукти, например за които наличието на суровини е особено важно (например камък). Понастоящем на европейско равнище е такава структурата в областта на земеделието (където има отделни регламенти за ГУ за вино, алкохолни напитки, ароматизирани вина и селскостопански продукти и храни), но това разделение вероятно се дължи най-вече на исторически съображения. Обратно, при междусекторния подход ще бъдат определени основните елементи на системата като цяло, които да се прилагат за всички категории продукти.

Въпроси:

16. Считате ли, че има нужда от разграничаване на схемите на защита според включените категории неселскостопански продукти (секторен подход)? Ако отговорът е „да“, обяснете защо.

17. Мислите ли, че някои продукти трябва да бъдат изключени от правото на защита на ГУ на равнище ЕС? Ако отговорът е „да“, уточнете.

3. Връзката между продукта и територията

3.1 Колко силна да бъде връзката с територията?

Географското указание трябва да идентифицира даден продукт като произхождащ от определена територия, район или местност, когато дадено качество, репутация или друга характеристика на стоките е резултат от географския произход на продукта. Географското указание се използва в търговията за установяване на връзка между качеството, репутацията или други характеристики на продукта и мястото на произход. Изисква се наличието на специална „причинно-следствена връзка“ между качеството, репутацията или други характеристики на продукта и техния определен географски произход, тъй като въпросните качества зависят от природните условия (специфични геоложки, хидроложки, почвени и климатични характеристики) на мястото на производство и/или начините, по-които човешките общности работят с тях (т.е. ноу-хау, разработено от хората в този район или специални умения, развити през годините от местните майстори).

Органичната връзка може да бъде изразена по различен начин. Например в Регламент (ЕС) № 1151/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 21 ноември 2012 г. относно схемите за качество на селскостопанските продукти и храни⁴⁵ са предвидени два типа отличителни знаци за ГУ на селскостопански продукти и храни: „защитени географски указания“ (ЗГУ) и „защитени наименования за

⁴⁵ ОВ L 343, 14.12.2012 г., стр. 1.

произход“ (ЗНП). Разликата се основава на силата на връзката с географския район. При ЗГУ един от етапите на производство, преработка или приготвяне трябва да се извършва в района, докато суровините могат да бъдат от друг район. При ЗНП целият производствен процес трябва да се извършва в определения географски район, като суровините трябва да са от същия район. Органичните връзки, базирани на строго определеното понятие „*тероар*“⁴⁶, са дори по-силни в лозаро-винарския сектор, в който и за двата знака за ГУ всички етапи на производство трябва да бъдат извършени в съответния географски район. В случай на ЗНП 100% от гроздето трябва да произхожда единствено от този район, а за ЗГУ това изискване е 85 % или повече.

Тази връзка с дадено географско място може да важи също така за неселскостопански продукти. В някои случаи, като мрамор и камък, силата на връзката е съизмерима с тази за селскостопанските продукти. Вероятно ще бъдат прилагани същите променливи величини, както посочените по-горе. По принцип, колкото една връзка е по-силна, толкова повече потребителят ще възприема продукта като надежден и автентичен. Някои ГУ обаче може да бъдат основани изцяло върху човешки, а не върху природни ресурси или върху репутация. В проучването се предполага, че малко на брой неселскостопански продукти, които се определят като кандидати за защита на ГУ, биха изпълнили строгите „изисквания за ЗНП“.⁴⁷

Въпроси:

18. Доколко трябва да е силна връзката между неселскостопанските продукти и тяхното място на произход, за да отговорят на изискванията за защита на ГУ в която и да било нова система?
19. Трябва ли в новата система да бъдат предвидени два вида връзки (едната да е по-силна от другата) между неселскостопанските продукти и района на техния произход?
20. Трябва ли да има разлики между различните видове продукти? Обосновете се.

3.2 Качество и продуктова спецификация

Географското указание е преди всичко ангажимент за качество, който се поема към потребителите, и гаранция за равнопоставеност за производителите. Следователно в системата, която предоставя правото на защита на ГУ, ще се изисква да бъдат установени конкретните основни характеристики на продукта и процеса на неговото производство. Според законодателството на ЕС в областта на ГУ за селскостопански продукти цялата техническа информация, която е необходима за описването на продукта, на метода за неговото производство и свързания с продукта географски район, се предоставя от производителите, когато подават заявление за регистрация. Продуктовата спецификация е определящ фактор при регистриране на право на защита на ГУ.

Задължителното представяне на описание на продуктовите характеристики гарантира постоянното качество на продуктите, но не налага определено равнище на качество.

⁴⁶ *Тероар* (фр. *terroir*) е термин от лозарството, който свързва качеството на виното с условията на околната среда, в която се отглежда гроздето.

⁴⁷ Проучването, стр. 298.

Това може да се постигне само ако се изисква минимално равнище на качество. Не за всички продукти обаче може да бъде определен представителен еталон за качество, а залагането на дадено равнище на качество съдържа и елемент на субективизъм.

Добавената стойност, която ГУ осигуряват, се основава на доверието на потребителите. Схемата за ГУ трябва да дава гаранция на потребителя, че конкретните характеристики, даденото качество или репутация на съответните ГУ се поддържат през целия период, докато са защитени. За постигането на тази цел в общата система за ГУ на ЕС за селскостопанските продукти са предвидени множество изисквания за проверки след регистрацията, за да се гарантира, че продуктите отговарят на продуктовете спецификации и че наименованието се използва правилно на пазара. Тези проверки обикновено се извършват от определен публичен орган или от избран и сертифициран частен орган. Специфичните характеристики и качество обаче не бива да бъдат определяни по прекалено ограничаващ начин. Твърде подробното описание би могло да забави процеса на продуктови иновации и, макар че традиционните продукти не се променят много често, те все пак се развиват вследствие на измененията в процесите и технологиите. Акцентът следва да бъде поставен върху качеството, като се даде възможност за взаимодействие на творческия потенциал с традиционното ноу-хау. Например през 40-те години на XX век дизайнерът Carlo Scarpa работи в тясно сътрудничество с майстори стъклари върху новаторски техники, които днес са неразделна част от стъкларската традиция на Vetro di Murano.

Въпроси:

21. Ще бъде ли целесъобразно определянето на еталон за качество за неселскостопански продукти?
22. Как може да бъде дефиниран такъв еталон?
23. Съгласни ли сте, че ще има нужда да се провери дали специфичните характеристики, качеството и произхода на ГУ се поддържат по време на целия период, докато са защитени? Обосновете се.
24. По какъв подходящ начин смятате да бъдат дефинирани специфичните характеристики на продукта, за да се гарантира, че качеството и географският му произход отговарят на изискваните стандарти, без в същото време да се ограничават иновациите?

3.3 Репутация, която се обвързва с продукта

Репутацията, която се обяснява с географския произход, може да се използва като критерий, който допълва или се явява алтернативен за определено качество или присъща характеристика на продукта. По този начин право на защита на ГУ ще се предоставя само на продукти, които вече се радват на добра репутация сред потребителите. Подобно решение обаче би поставило в неравностойно положение новите продукти или такива, които са в процес на разработване и които — по определение — все още нямат никаква репутация.

Въпроси:

25. Трябва ли за получаване правото на защита на ГУ за неселскостопански продукти да се изискват „качество, репутация и други характеристики“? Ако не всички, кои

от тези елементи смятате, че трябва да се изискват? Обяснете избора си.

26. Какво трябва да включва продуктова спецификация? Необходимо ли е да бъдат определени минимални изисквания? (Например аспекти, свързани с честотата, метода за подбор на продуктите и страните, които участват на различните етапи от производството и разпространението.)

4. Как да бъде повишена защитата

4.1 Хармонизиране на националните закони

Хармонизирането на националното законодателство в областта на ГУ би наложило създаването на система за защита на ГУ в някои държави членки, в които понастоящем такава система няма. С оглед на ефективната защита на ГУ отделното указание ще трябва да бъде защитено в рамките на целия вътрешен пазар или в противен случай е налице риск от объркване на потребителите вследствие на еднакви ГУ за различни продукти от различни държави членки.

На тази база хармонизирането ще изисква взаимно признаване и защита на ГУ, което ще изключи случаите на дублиране. С цел да се избегне дублирането държавите членки ще трябва да бъдат в състояние да откриват ГУ, в които се съдържат потенциални противоречия, включително на чужди езици. Това би било трудно, особено ако не съществува процедура на предявяване на възражения на наднационално ниво. Ще трябва да бъде създаден така също механизъм за разрешаване на конфликти между сходни указания от различни държави членки.

С цел да се гарантира единен подход към прилагане на защитата на ГУ и към осигуряване на нейното спазване, ще бъде необходима относително висока степен на процесуално хармонизиране, включително по разпоредбите за правоприлагане. Такъв вариант беше разгледан и отхвърлен в областта на селскостопанската политика, където защитата на ГУ се реализира изключително на равнище ЕС на базата на регламенти.

4.2 Създаване на единна система за целия ЕС

Вместо да се хармонизират националните закони на държавите членки на ЕС, може да бъде установена единна система за целия ЕС. По този начин ще бъде осигурена съгласувана система в рамките на целия вътрешен пазар, както и по-ефективно предоставяне на услугата чрез обслужване на едно гише, което създава защита, приложима в целия ЕС.

Ако бъде въведена такава система, остава нерешен въпросът дали съществуващите национални системи за защита на ГУ би трябвало да продължат да функционират съвместно с новата система на равнище ЕС. Аналогични системи вече функционират, например при търговските марки, като в бъдеще ще има такива и при патентните. При тях се възприема подход на използване на набор от инструменти, при който на потребителите се дава възможност да избират съответното ниво и обхват на защита според нуждите си.

Една система на ЕС с изключителни права би била по-опростена, това обаче ще означава, че защитата за наименования, които са от търговско значение само в отделна държава членка или район в рамките на дадена държава членка, все пак ще трябва да важи и във всички други държави членки.

Ако се използват едновременно действащи системи, ще са необходими редица предпазни мерки, за да се гарантира безпроблемното функциониране, включително минимално равнище на хармонизация на националните закони при взаимодействието им с правото на ЕС.

Евентуалните търкания биха могли да се избегнат, ако се въведе система на равнище ЕС, която да има изключителни права и да бъде изчерпателна, подобно на системата, прилагана понастоящем в селскостопанския сектор. Тъй като на национално равнище няма да се предоставя защита, която да важи за целия ЕС, ще трябва да бъдат предвидени преходни договорености за съществуващите до момента национални ГУ.

Въпроси:

27. Хармонизирането на националното законодателство ще бъде ли достатъчно за ефективната защита на ГУ за неселскостопански продукти в рамките на целия вътрешен пазар или считате, че е необходима единна система за защита на равнище ЕС?
28. Ако предпочитате единна система на равнище ЕС, трябва ли националните системи за защита да продължат съвместно да съществуват (например настоящите *sui generis* национални закони)? Обосновете се.

5. Регистрация

По принцип е възможно ГУ да бъдат защитени без да е нужна регистрация. Без регистрация няма да има нужда от организирането на административни процедури за предоставяне на защита. Системи, които предоставят защита на ГУ без регистрация, има в една държава членка (Латвия) и също така в Швейцария, където законът предвижда конкретни мерки и санкции за защита на потребителите от подвеждащото използване на нерегистрирани ГУ.

Липсата на система за регистриране означава, че няма да има публичен регистър за търсене и идентифициране на съществуващи до момента наименования на ГУ, както и за установяване на съответните собственици. Това обстоятелство би могло да доведе до несигурност относно съществуването или обхвата на защитата. То би затруднило също така прилагането на правилата във връзка с предоставената защита. Процес на регистриране на равнище ЕС може да се въведе по примера на системите за селскостопански ГУ (за което на равнище ЕС вече съществува система за регистриране). Това би осигурило по-голяма сигурност в случай на спор, особено относно прилагането на правилата. Системата с процес на регистриране очевидно ще изисква дружествата да извършват определени административни задачи (попълване на заявление, ангажиране с възражения, евентуални такси и др.), свързани с този процес. Това би довело до известни административни разходи. Допълнителни разходи могат да

възникнат също така в хода на последващото управление (например правоприлагане, съдебни спорове) на предоставеното ГУ.

5.1 Функции на националните администрации в системата на ЕС за регистриране

Ако бъде прието въвеждането на система за регистрация, това би повдигнало въпроса с разработването на процеса по регистриране. Ще трябва да се извършва анализ на заявленията за регистрация на ГУ на фона на съответните местни условия (включително познаване на характеристиките на местните суровини, местните традиции и др.). Може да се окаже трудно тези задачи да бъдат възложени изключително на един централен орган на ЕС. Ако обаче се остави на местни експерти да решават как да проверяват условията за предоставяне на защита, има риск от появата на различни местни практики. По този начин може да се навреди на цялостната съгласуваност и надеждност на системата.

При селскостопанските продукти това предизвикателство беше преодоляно посредством двуетапна система, при която централен орган възлага този аспект от анализа на националните органи, които се намират в най-тесна връзка с конкретната географска среда и човешки фактори. При този модел ще може да се направи ясно разграничение между общите критерии за целия ЕС, които централният орган проверява, и местните специфични особености, които ще се проверяват по-скоро от местни органи.

5.2 Администриране на регистър на ЕС

За селскостопанските продукти понастоящем Европейската комисия води регистър на ГУ за целия ЕС. По аналогичен начин би могъл да се води регистър от този род за неселскостопански ГУ или да бъде възложен на нова или на съществуваща агенция на ЕС.

Въпроси:

29. Ако трябва да бъде разработена нова система, считате ли, че трябва да има процес на регистриране за защита на неселскостопански ГУ?
30. Считате ли, че потенциалните разходи, свързани със система за регистриране на ГУ, ще бъдат по-високи от разходите при система без регистриране?
31. Необходимо ли е според Вас процесът на регистрация да включва национален елемент, например проверка на съответствието с продуктовете спецификации, указания географски район, качество, репутация и др.?

5.3 Съдържание на процеса

5.3.1 Заявители

Ако се приеме осъществяването на процес за регистриране на ГУ на равнище ЕС, първо ще трябва да се определи кой да има право да подава заявление за защита.

В рамките на настоящата система за защита на ГУ за селскостопански продукти на равнище ЕС, обикновено група производители (или по изключение един производител) може да подава заявления за регистриране на наименование на ГУ, свързано с райони в рамките на ЕС или извън него. Няма причини, които да налагат различен подход за неселскостопанските продукти.

Резултатите от проучването обаче ясно показват факта, че в някои държави членки е възможно заявления за защита на ГУ да бъдат подавани от търговски камари, местни общности, държавни органи или потребителски асоциации⁴⁸. Възможно е аспектът „качество“ на продуктите спецификации да бъде засилен от това, че потребителските асоциации и държавните органи се допускат да кандидатстват за защита на ГУ. Производителите обаче трябва да продължат да бъдат пряко ангажирани при определянето на правилата, които ще се прилагат по отношение на техния производствен процес⁴⁹.

Въпроси:

32. Ако бъде създадена нова система, следва ли производителите и техните асоциации да са единствените лица, които имат право да подават заявление за регистриране на неселскостопански ГУ, или и други органи да имат право да подават заявление? Ако отговорът е „да“, кои?
33. Трябва ли отделните производители да имат право да подават заявление?

5.3.2 Предявяване на възражения срещу регистрацията на ГУ

С оглед на надеждността и правната сигурност на една система би било важно да се разреши на заинтересованите страни да повдигат възражения срещу регистрирането на даден отличителен знак като ГУ. С процедурата по предявяване на възражения може да се цели първо постигане на сигурност, че отличителният знак на ГУ отговаря на изискваните условия (например че той не е родово наименование) и че защитата, която предстои да бъде предоставена, няма да застраши вече съществуващи права (например омонимни ГУ и търговски марки). Понастоящем в законодателството на ЕС в областта на земеделието се допуска предявяването на възражения от органи на държава членка или на трета държава, или всяко физическо или юридическо лице, което има законен интерес и е установено в трета държава, или е установено или пребивава в държава членка, различна от тази, от която е подадено заявлението за ГУ⁵⁰.

Въпрос:

34. Ако бъде създадена нова система, съгласни ли сте, че трябва да се предвиди процедура по предявяване на възражения за ползване от същия кръг заинтересовани страни, както е според правилата за ГУ на селскостопански продукти?

⁴⁸ Проучването, стр. 302.

⁴⁹ Пак там, стр. 303.

⁵⁰ Член 51, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1151/2012 относно схемите за качество на селскостопанските продукти и храни.

5.3.3 Такси

В целия свят обикновено има такса за регистриране на търговски марки и патенти и, както се посочва в проучването, девет национални органа, а с присъединяването на Хърватия – десет, събират такси за регистриране на ГУ⁵¹. Таксите могат да помогнат за покриване на разходите по управление на процеса по регистрацията на ГУ, както и за ограничаване на заявленията за регистриране до сериозни и стабилни стопански проекти. От друга страна, таксите могат да попречат по-специално на по-малките групи производители да използват системата. Понастоящем за регистриране на ГУ в селскостопанския сектор на равнище ЕС не се събират такси⁵².

Въпроси:

35. Трябва ли при регистриране за защита на неселскостопански ГУ на равнище ЕС да се изисква заплащане на такса?
36. Според Вас какъв е справедливият размер на регистрационната такса?

6. Обхват на защитата

6.1 Равнище на предоставената защита

С оглед на постигането на планираните резултати, предоставената правна защита трябва да предлага надлежна закрила срещу целия диапазон от поведения и практики, които биха могли да окажат вредно въздействие както върху притежателя на ГУ, така и върху потребителя. Тази защита обаче не бива да се превръща в неоснователна пречка пред конкуренцията на вътрешния пазар.

В споразумението за СТАПИС са предвидени два вида защита: обща схема, в която са определени минимални стандарти за защита на всички видове продукти (член 22), и специална схема само за вина и алкохолни напитки, установяваща по-високо равнище на защита (член 23).

В член 22 от ССТАПИС е включено общо задължение за държавите членки на СТО, да осигуряват защита срещу подвеждащата употреба на ГУ и срещу употреба, представляваща акт на нелоялна конкуренция. ЕС вече предоставя много по-високо равнище на защита за ГУ на селскостопански продукти. В резултат на това едно различно третиране за неселскостопанските продукти може да се окаже трудно за обосноваване, ако се приеме разработването на нова система. Това би могло да окаже така също отрицателно въздействие върху стратегията на ЕС за обезпечаване на по-високи равнища на защита на ГУ на ЕС в трети държави.

В член 23 от Споразумението за СТАПИС обаче е предвидено много по-високо равнище на защита, като от държавите членки на СТО, се изисква да не допускат каквато и да било употреба на ГУ за идентифициране на вина или алкохолни напитки, които не произхождат от мястото, указано от ГУ, дори когато е посочен и истинският произход на стоките или ГУ е използвано в превод или се придружава от изрази като

⁵¹ Вж. приложение I към проучването.

⁵² В случай на селскостопански продукти и храни държавите членки могат да начисляват такса за покриване на разходите си за управление на системата на тяхното равнище (член 47 от Регламент (ЕС) № 1151/2012).

„вид“, „тип“, „стил“, „имитация“. Географските указания за вино и алкохолни напитки трябва да бъдат защитени дори ако неправомерната употреба не би довела до заблуждаване на обществеността.

Тази по-голяма защита би осигурила значителни ползи за производителите на неселскостопански продукти с ГУ. Те биха се ползвали също така от защитата, която е предоставена на наименованието, когато то е използвано в превод на всички официални езици на ЕС или е придружено от изрази като „тип“ и „вид“. Рискът от спорове между производителите обаче ще се увеличи, тъй като е възможно да има конфликт не само по отношение на употребата на дадено наименование на ГУ, а също така във връзка с неговото използване в превод и в определени изрази.

Въпроси:

37. Какъв обхват на защита би трябвало да се предостави на ГУ за неселскостопански продукти в ЕС?
38. Трябва ли предоставената защита на ГУ за неселскостопански продукти да съответства на предпазните мерки, които вече са предвидени за ГУ за селскостопански продукти на равнище ЕС? Ако отговорът е „да“, в каква степен?

6.2 Мониторинг на свързаните с ГУ права и тяхното спазване

По своята правна същност ГУ представляват специални права върху интелектуална собственост, т.е. те не са преди всичко индивидуална частна собственост, а принадлежат на цялата общност на производителите, които отговарят на предварително определен набор от продуктови спецификации и имат връзка с географското място. Тези права могат също така да олицетворяват определени ценности, които са от съществено значение за цялото общество, например местни традиции и културно наследство. Поради тази причина публичните органи често подпомагат местните производители на продукти с ГУ, като обезпечават мониторинг и спазването на правата им. В ЕС например е установена *ex officio* защита за ГУ на селскостопански продукти, като публичните органи отговарят за създаването на система за проверка на съответствието с нормативните изисквания и за осигуряване на безпроблемното функциониране на системата. Въвеждането обаче на подобна система за ГУ за неселскостопански продукти би довело до налагане на допълнителни задължения и генериране на разходи за публичните органи.

Въпрос:

39. Бихте ли предпочели система за мониторинг и спазване на свързаните с ГУ права, която да бъде изключително на частна основа, на публична или на комбинирана публично-частна основа? Обяснете, като вземете предвид, ако това е възможно, ефективността и разходите, свързани с действията по защита на правата.

6.3 Срок на действие на защитата на ГУ за неселскостопански продукти

При някои права върху интелектуална собственост, например патенти и промишлени образци, поддържането на монопол в продължение на много дълъг период от време не би било от полза за обществото. В резултат на това тяхната правна защита е с ограничена продължителност. Случаят обаче не е такъв с търговските марки и ГУ, които защитават определени наименования. Регистрираната търговска марка на Общността например е валидна за период от десет години от датата на подаване на заявлението и може да бъде подновявана неограничен брой пъти за следващи периоди от по десет години. Единното ГУ за селскостопански продукти — чиято цел е опазване на регионалното/местното наследство, традиции и ноу-хау — е защитено за неопределено време без изискване за подновяване. В по-голямата част от държавите членки, които са установили *sui generis* система за защита на ГУ за неселскостопански продукти, също се предоставя защита за неопределено време без нужда от подновяване.

Въпрос:

40. Според Вас трябва ли защитата на ГУ за неселскостопански продукти да бъде с неограничена продължителност или да бъде ограничена с възможност за подновяване? Ако предлагате ограничена продължителност, какъв да бъде нейният срок?

7. След регистрацията

7.1 Оттегляне на защитата

Възможно е при някои обстоятелства да се наложи прекратяване на предоставената защита, дори ако правото на защита на ГУ е предоставено за неопределен период или ако предвиденият срок все още не е изтекъл. Такъв може да е случаят, подобно на ГУ в земеделската област, когато продуктите не отговарят на предвидените в съответната спецификация условия или когато на пазара не се пуска никакъв продукт със съответното ГУ в продължение на значителен период от време⁵³. Процесът на заличаване може да се администрира от органа, който отговаря за регистрирането, или — като алтернативен вариант — направо от съда. Този процес би осигурил допълнително ниво на контрол и би допринесъл за цялостната надеждност на потенциалната система. Това обаче би могло да създаде несигурност по отношение на правата на титулярите и да повиши разходите за органа, който е отговорен за процеса.

Въпроси:

41. Съгласни ли сте, че трябва да има възможност за заличаване на ГУ след регистрирането?
42. Кой трябва да има правото да подава заявление за заличаване на ГУ?
43. Ако се приеме създаването на нова система, съгласни ли сте, че трябва да бъде въведен процес на заличаване при същите условия, както този за ГУ за селскостопански продукти?

⁵³ Член 54 от Регламент (ЕО) № 1151/2012.

7.2 Потенциални конфликти между ГУ и търговските марки

Ще трябва да бъде определена ясна връзка между потенциалната система на ГУ за неселскостопански продукти и законодателството в областта на търговските марки, за да се избегнат каквито и да било правна несигурност и объркване във връзка с противоречащи си наименования.

Общият принцип на законодателството в областта на интелектуалната собственост, приложим за търговски марки, промишлени образци, патенти и др., се състои в това, че предимство имат по-рано установените права (т.е. принципът „първият по време е първи по право“). Прилагането на този принцип към връзката между търговски марки и ГУ за неселскостопански продукти би могло да спомогне за опростяване на цялата система.

Единната система на ГУ за селскостопански продукти съдържа специфични разпоредби относно връзката между ГУ и търговските марки. Те са следните:

- а) изградената по-рано репутация на търговска марка може да не допусне регистрирането на ГУ, ако това би могло да заблуди потребителите относно истинската идентичност на продукта;
- б) всяка търговска марка, която не попада в тази ситуация и за която е подадено заявление, е регистрирана или установена чрез добросъвестна употреба преди датата на подаване на заявление за регистриране на ГУ на равнище ЕС, трябва да съществува съвместно с регистрираното ГУ;
- в) с регистрирането на ГУ се предотвратява регистрирането на търговска марка, заявлението за която е подадено след регистрирането на ГУ, ако допускането ѝ би било в конфликт с предоставената защита на ГУ. В такъв случай националните или европейските служби по търговските марки би трябвало да отказват *ex officio* да регистрират дадената търговска марка.

С оглед на осигуряването на яснота и последователност на равнище ЕС може да се настоява същите правила да важат и по отношение на защитата за ГУ на неселскостопански продукти.

Въпроси:

- 44. Считате ли, че ГУ и търговските марки следва да спазват принципа „*първият по време е първи по право*“ в чистия му вид (т.е. по-рано даденото право винаги има предимство)?
- 45. Трябва ли при определени обстоятелства ГУ да имат предимство пред търговските марки? Обосновете се.

Заклучение

Приканват се всички заинтересовани страни да представят коментарите си по повдигнатите въпроси в настоящата зелена книга, като отговорят на конкретните въпроси, които са зададени в нея. Отговорите следва да се изпращат по електронна поща на следния адрес: MARKT-CONSULTATION-GIs@ec.europa.eu, като трябва да бъдат получени от Комисията до 28 октомври 2014 г.

Получените отговори ще бъдат публикувани на уебсайта на ГД „Вътрешен пазар и услуги“, освен ако не поискате друго. Важно е да се прочете съответната декларация за поверителност, която е приложена към настоящия документ за консултация, за повече информация относно начина, по който ще се обработват вашите лични данни и отговор в рамките на консултацията.